

ХУЛОСАИ

Шурои диссертатсионии 6D.KOA-O18-N назди Донишгоҳи миллии Тоҷикистон барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илм

Парвандаи аттестатсионии № _____
Қарори Шурои диссертатсионӣ аз 18
феврали соли 2025, таҳти №75

Барои сазовор донишҷӯи Ализода Исмоил Исмоил, шаҳрванди Ҷумҳурии Тоҷикистон ба дараҷаи илмӣ номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ.

Диссертатсияи Ализода Исмоил Исмоил дар мавзӯи «Функцияҳои ҷавобгарии ҳуқуқӣ ва шаклҳои амалисозии онҳо тибқи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ аз рӯйи ихтисоси 12.00.01 – Назария ва таърихи ҳуқуқ ва давлат; таърихи таълим дар бораи ҳуқуқ ва давлат дар таърихи 03 декабри 2024 сол, суратмаҷлиси №72 аз ҷониби Шурои диссертатсионии 6D.KOA-O18-и назди Донишгоҳи миллии Тоҷикистон (734025, ш. Душанбе, кӯчаи Буни Ҳисорак, толори Шурои диссертатсионии факултети ҳуқуқшиносӣ, Фармоиши Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон 07 январи соли 2022, таҳти №16/шд) (бо тағйири ҳайат аз 5 июли соли 2024 № 224/шд) ба ҳимояи такрорӣ қабул карда шудааст.

Довталаби дараҷаи илмӣ Ализода Исмоил Исмоил 21-уми июни соли 1995 дар Ҷумҳурии Тоҷикистон таваллуд шудааст. Мавсуф соли 2015 ба шуъбаи рӯзонаи факултети таърих ва педагогикаи Донишқадаи омӯзгорӣ Тоҷикистон дар ноҳияи Рашт дохил шуда, муассисаи таълимии мазкурро соли 2019 аз рӯйи ихтисоси таърих ва ҳуқуқ хатм намудааст. Соли 2019 ба шуъбаи рӯзонаи факултети ҳуқуқшиносии Донишгоҳи (Славянии) Россия ва Тоҷикистон дар зинаи магистратура дохил шуда, соли 2021 онро бо муваффақият хатм намудааст.

Аз соли 2021 то ба ҳол ба ҳайси ассистент ва муаллими калони кафедраи ҳуқуқ ва идораи давлатии Донишқадаи омӯзгорӣ Тоҷикистон дар ноҳияи Рашт фаъолият намуда, аз соли 2021 то инҷониб унвонҷӯи Маркази миллии қонунгузориҳои назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон мебошад.

Диссертатсия дар Маркази миллии қонунгузориҳои назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон иҷро шудааст.

Роҳбари илмӣ:

Азиззода Убайдулло Абдулло – доктори илмҳои ҳуқуқшиносӣ, профессор, мудири кафедраи назария ва таърихи давлат ва ҳуқуқи факултети ҳуқуқшиносии Донишгоҳи миллии Тоҷикистон.

Муқарризи расмӣ:

Одиназода Рамазон Сафар – доктори илмҳои ҳуқуқшиносӣ, профессор, директори муассисаи давлатии «Маркази барномаҳои байналмилалӣ»;

Сафарзода Некруз Файзӣ – номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ, дотсент, мудири кафедраи ҳуқуқи байналмилалии факултети ҳуқуқшиносии Академияи идоракунии давлатии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон.

Муассисаи пешбар: «Муассисаи таълимии таҳсилоти олии касбии Донишгоҳи давлатии ҳуқуқ, бизнес ва сиёсати Тоҷикистон» (ш. Хучанд).

Дар хулосаи мусбӣ додашудаи муассиса, ки аз ҷониби ташхисгар Қодирзода Мирзоқодир Аюб, номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ, дотсент, иҷрокунандаи вазифаи мудири кафедраи назария ва таърихи давлат ва ҳуқуқи факултети ҳуқуқшиносии Донишгоҳи давлатии ҳуқуқ, бизнес ва сиёсати Тоҷикистон, (ихтисос: 12.00.01 – Назария ва таърихи ҳуқуқ ва давлат; таърихи таълимот дар бораи ҳуқуқ ва давлат) омода гардида, аз ҷониби раиси семинари васеи илмӣ-назариявӣ, дотсенти кафедраи назария ва таърихи давлат ва ҳуқуқи факултети ҳуқуқшиносии Донишгоҳи давлатии ҳуқуқ, бизнес ва сиёсати Тоҷикистон, номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ, дотсент Кенҷаев Ш.Ю. ва котиби чаласа, муаллими калони кафедраи назария ва таърихи давлат ва ҳуқуқи факултети ҳуқуқшиносии Донишгоҳи давлатии ҳуқуқ, бизнес ва сиёсати Тоҷикистон Ҳасанов М.С., имзо ва аз ҷониби ректори муассисаи таълимии таҳсилоти олии касбии Донишгоҳи давлатии ҳуқуқ, бизнес ва сиёсати Тоҷикистон доктори илмҳои иқтисодӣ, дотсент Ҳошимзода Ҳ.Ҳ. аз 11.01.2025 сол тасдиқ шудааст, қайд менамояд, ки диссертатсия ба талаботи бандҳои 31, 33, 34 ва 35-и «Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ», ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30-юми июни соли 2021, таҳти №267 (бо тағйиру иловаҳо аз 26 июни соли 2023 № 295) тасдиқ шудааст, мутобиқат менамояд.

Диссертатсия аз ҷониби муаллиф мустақилона навишта шуда, дорои мазмун ва мантиқи ягонаи дохилӣ мебошад. Сатҳи навгонии илмӣ таҳқиқоти диссертатсионӣ, ақидаҳо, нуқтаҳои илмӣ ва пешниҳоду тавсияҳои назариявӣ ва амалие, ки ба ҳимоя пешниҳод шудаанд, мақолаҳои илмӣ ва маърузаҳо дар конференсияҳои илмӣ-амалӣ саҳми шахсии муаллифро тасдиқ менамоянд. Инчунин, тарзи навишт, масъалагузорӣ ва услуби таҳқиқоти илмӣ саҳми шахсии муаллифи диссертатсияро нишон медиҳанд. Довталаби дарёфти дараҷаи илмӣ доир ба мавзӯи диссертатсия ва моҳияти он 3 воситаи таълимӣ, 19 мақолаи илмӣ, аз ҷумла 9 адади онҳо дар маҷаллаҳои тақризшаванда ва тавсиякардаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва 10 мақола дар нашрияҳои дигар ба таъб расонидааст. Интишороти ӯ нуқтаҳои асосӣ, натиҷаҳо ва мазмуни диссертатсияро инъикос намуда, саҳми шахсии муаллифро собит менамоянд.

Муҳимтарин интишороти унвонҷӯ аз рӯйи мавзӯи диссертатсия:
I. Мақолаҳои илмие, ки дар маҷаллаҳои илмӣ тақризшавандаи тавсиянамудаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон чоп шудаанд:

[1-М]. Алиев, И.И. Оид ба баъзе масъалаҳои функсияҳои ҷавобгарии ҳуқуқӣ [Матн] / И.И. Алиев // Қонунгузорӣ. – 2022. – №4 (48). – С. 186-193; ISSN 2410-2903.

[2-М]. Алиев, И.И., Зокирзода, З.Х., Муқимов, Д.С. Масъалаҳои асосии мақсади ҷазо дар сиёсати ҳуқуқи ҷиноятии Ҷумҳурии Тоҷикистон [Матн] / И.И. Алиев, З.Х. Зокирзода, Д.С. Муқимов // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Бахши илмҳои иҷтимоӣ-иқтисодӣ ва ҷамъиятӣ. – 2022. – №6. – С. 218-225; ISSN 2413-5151.

[3-М]. Алиев, И.И., Азиззода, У.А. Функсияи ҷубронсозии ҷавобгарии ҳуқуқӣ [Матн] / И.И. Алиев, У.А. Азиззода // Давлатшиносӣ ва ҳуқуқи инсон. – 2022. – №4 (28). – С. 98-101; ISSN 2414 9217.

[4-М]. Алиев, И.И., Зокирзода, З.Х. Пешгирии ҳуқуқвайронкунӣ ҳамчун шакли амалисозии функсияи ҷавобгарии ҳуқуқӣ [Матн] / И.И. Алиев, З.Х. Зокирзода // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Бахши илмҳои иҷтимоӣ-иқтисодӣ ва ҷамъиятӣ. – 2023. – №2. – С. 250-255; ISSN 2413-5151.

[5-М]. Алиев, И.И., Зокирзода, З.Х. Шаклҳои амалисозии функсияи ҷаримавии ҷавобгарии ҳуқуқӣ [Матн] / И.И. Алиев, З.Х. Зокирзода // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Бахши илмҳои иҷтимоӣ-иқтисодӣ ва ҷамъиятӣ. – 2023. – №3. – С. 213-219; ISSN 2413-5151.

[6-М]. Алиев, И.И. Мафҳуми шаклҳои амалисозии функсияҳои ҷавобгарии ҳуқуқӣ [Матн] / И.И. Алиев // Қонунгузорӣ. – 2023. – №3. – С. 186-193; ISSN 2410-2903.

[7-М]. Алиев, И.И., Азиззода, У.А. Функсияи тарбиявии ҷавобгарии ҳуқуқӣ [Матн] / И.И. Алиев, У.А. Азиззода // Ҳаёти ҳуқуқӣ. – 2023. – №3 (43). – С. 5-16; ISSN 2307-5198.

[8-М]. Алиев, И.И. Шаклҳои ихтиёрӣ ва маҷбурии амалисозии функсияҳои ҷавобгарии ҳуқуқӣ [Матн] / И.И. Алиев // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Бахши илмҳои иҷтимоӣ-иқтисодӣ ва ҷамъиятӣ. – 2023. – №8. – С. 241-251; ISSN 2413-5151.

[9-М]. Алиев, И.И. Амалисозии функсияи сазодиҳии ҷавобгарии ҳуқуқӣ [Матн] / И.И. Алиев // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Бахши илмҳои иҷтимоӣ-иқтисодӣ ва ҷамъиятӣ. – 2023. – №9. – С. 234-243; ISSN 2413-5151.

II. Мақолаҳои илмие, ки дар маҷмӯаҳо ва дигар нашрияҳои илмӣ-амалӣ чоп шудаанд:

[10-М]. Алиев, И.И. Реализация принципа презумпции невиновности на досудебных стадиях [Текст] / И.И. Алиев // Муҳаққиқ (маҷаллаи илмӣ). – 2020. – №3 (48). – С. 94-96.

[11-М]. Алиев, И.И. Презумпция невиновности в системе уголовного судопроизводства [Текст] / И.И. Алиев // Вестник Таджикский педагогический институт в Раштском районе. – 2020. – №3 (3). – С. 59-61.

[12-М]. Алиев, И.И. Оид ба вижагиҳои функсияҳои ҷавобгарии ҳуқуқӣ [Матн] / И.И. Алиев // Маводҳои конференсияи илмӣ-назариявии устодон, кормандон ва донишҷӯён бахшида ба 25-солагии Ваҳдати миллӣ ва «Бистсолаи омӯзиш ва рушди фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ дар соҳаи илму маориф (солҳои 2020-2040)» (н. Рашт, 18-23 апрели соли 2022). – Рашт, 2022. – С. 33-35.

[13-М]. Алиев, И.И. Функсияҳои ҷавобгарии ҳуқуқӣ: мафҳум ва моҳияти он [Матн] / И.И. Алиев // Паёми Донишкадаи омӯзгории Тоҷикистон дар ноҳияи Рашт. – 2022. – №1 (9). – С. 108-114.

[14-М]. Алиев, И.И. Мафҳуми функсияҳои ҷавобгарии ҳуқуқӣ [Матн] / И.И. Алиев // Асосҳои таҳкими истиқлолияти давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар шароити таҳдидҳо ва хатарҳои иттилоотӣ. Маводи конференсияи ҷумҳуриявии илмию назариявӣ (ш. Душанбе, ДМТ, 9 марти соли 2022). – Душанбе, 2022. – С. 215-233.

[15-М]. Алиев, И.И., Зокирзода, З.Х., Бобохонов, Ф.А. Компенсационная функция юридической ответственности в соотношении с компенсацией морального вреда [Текст] / И.И. Алиев, З.Х. Зокирзода, Ф.А. Бобохонов // Международной научно-практической конференции экономика и право в России и мире (г. Петрозаводск, 1 ноября 2022 года). – Петрозаводск, 2022. – С. 73-79.

[16-М]. Алиев, И.И. Функсияи ҷубронсозии ҷавобгарии ҳуқуқӣ [Матн] / И.И. Алиев // Ҳуқуқи инсон: дирӯз ва имрӯз. Маводи конференсияи байналмилалӣ илмию амалӣ (9 декабри соли 2022) / Зери таҳрири номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ, дотсент Курбонализода Н.Ш. – Душанбе: Матбааи ДМТ, 2022. – С. 372-379.

[17-М]. Алиев, И.И. Ҷуброн намудани зарар ҳамчун функсияи ҷавобгарии ҳуқуқӣ [Матн] / И.И. Алиев // Материалы международной научной-практической конференции «Таджик в зеркале история», посвященной 115-летию академика Бободжона Гафурова (27 октября 2023 года). Часть I. (право, экономика). – Душанбе, 2023. – С. 25-35.

[18-М]. Алиев, И.И. Функсияҳои ҷавобгарии ҳуқуқӣ [Матн] / И.И. Алиев // Вестник Науки и Творчества (маҷаллаи илмӣ). – 2023. – №3 (85). – С. 34-42; ISSN 2413-6395.

[19-М]. Алиев, И.И. Шаклҳои амалисозии функсияҳои ҷавобгарии ҳуқуқӣ [Матн] / И.И. Алиев // Материалы международной научной-

практической конференции «Основные подходы к управлению знаниями в науке и образовании» (за апрель 2023 года). – Казань, 2023. – С. 191-195.

III. Воситаҳои таълимӣ:

[20-М]. Алиев, И.И., Зокирзода, З.Х., Раҷабзода, М.Н., Бобохонов, Ф.А., Шодизода, Н.М. ва диг. Ҳуқуқи граждании Ҷумҳурии Тоҷикистон [Матн] / Зери таҳрири номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ, дотсент З.Х. Зокирзода. – Душанбе: Ашуриён, 2022. – 256 с.

[21-М]. Алиев, И.И., Зокирзода, З.Х., Раҷабзода, М.Н., Муқимов, С.Д., Шодизода, Н.М. ва диг. Ҳуқуқи ҷиноятӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон [Матн] / Зери таҳрири номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ, дотсент М.Н. Раҷабзода. – Душанбе: Ашуриён, 2023. – 320 с.

[22-М]. Алиев, И.И., Зокирзода, З.Х., Раҷабзода, М.Н., Муқимов, С.Д., Шодизода Н.М. ва диг. Ҳуқуқи маданияи Ҷумҳурии Тоҷикистон. Воситаи таълимӣ: нашри аввал [Матн] / Зери таҳрири номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ, дотсент З.Х. Зокирзода. – Душанбе: Ашуриён, 2024. – 288 с.

Ба автореферати диссертатсия аз ҷониби шахсони зерин тақризҳо навишта шуда, ба Шурои диссертатсионӣ ворид шудаанд:

– **Сафарбекзода Ҳ.С.** – номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ, дотсент, муовини ректор оид ба илм ва иноватсияи муассисаи давлатии таълимии Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав;

– **Расулов Ф.М.** – номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ, дотсенти кафедраи назарияи давлат ва ҳуқуқи Академияи идоракунии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон;

– **Мансурзода А.М.** – номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ, дотсент, сардори факултети №2 Академияи Вазорати корҳои дохилии Ҷумҳурии Тоҷикистон;

– **Ҳайтов С.П.** – номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ, дотсенти кафедраи ҳуқуқи иқтисодӣ, молиявӣ ва зиддикорупсионии Донишгоҳи давлатии молия ва иқтисоди Ҷумҳурии Тоҷикистон.

Ҳамаи тақризҳо мусбат буда, дар онҳо баъзе эроду тавсияҳои хусусияти мувоҳисавӣ дошта, пешниҳод шудааст. Аз ҷумла зикр карда шудааст, ки аз тарафи муаллифи диссертатсия ҳамчун намуди алоҳидаи ҷавобгарии ҳуқуқӣ, ҷавобгарии конститутсионӣ қайд карда нашудааст, асосҳои илмию амалии қабул намудани «Стратегияи пешгирии ҳуқуқвайронкунӣ дар байни ноболиғон» ошкор нагардидааст. Масъалаи таснифи функсияҳои ҷавобгарии ҳуқуқиро дар доираи соҳаи оммавӣ ва хусусӣ ба таври амиқ мавриди баррасӣ қарор надодааст. Муаллиф зимни хулосабарорӣ қайд намудааст, ки «зимни таъини ҷазои дахлдор бояд дараҷаи сазои тахминии он ба вазъи равонию зиндагии шахс бояд мувофиқа карда шавад. Хуб мебуд дар асоси таҳлили нуқтаҳои назари гуногун, доир ба ҳар кадоме аз намудҳои функсияҳои ҷавобгарии ҳуқуқӣ мафҳумҳои муаллифӣ аз ҷониби диссертант пешниҳод мегардид. Муаллифи диссертатсия зимни таҳлили функсияи ҷаримавии

ҷавобгарии ҳуқуқӣ таносуб ва фарқияти онро бо функцияи сазодиҳии ҷавобгарии ҳуқуқӣ нишон надодааст. Хубтар мешуд, ки ҳангоми таҳлили функцияи ҷаримавии ҷавобгарии ҳуқуқӣ таносуб ва фарқияти онро бо функцияи сазодиҳии ҷавобгарии ҳуқуқӣ асоснок менамуд.

Муқарризон ва муассисаи пешбар бо назардошти муқаррароти бандҳои 61-10 ва 74-и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30-уми июни соли 2021, таҳти №267 (бо тағйиру иловаҳо аз 26 июни соли 2023 № 295) тасдиқ шудааст, интиҳоб ва таъин гардидаанд.

Ҳамчунин, интиҳоби муқарризони расмӣ ва муассисаи пешбар бо он асоснок карда мешавад, ки онҳо аз рӯи ихтисоси 12.00.01 - Назария ва таърихи ҳуқуқ ва давлат; таърихи таълимот дар бораи ҳуқуқ ва давлат дар сатҳи дахлдор таҳқиқоти илмӣ анҷом додаанд ва корҳои илмӣ таҳқиқотии онҳо ба масъалаи гуногуни кори илмии анҷомдодашуда, алоқамандии зич доранд.

Шурои диссертатсионӣ қайд мекунад, ки аз тарафи довтолаби дараҷаи илми дар асоси иҷро кардани таҳқиқоти илмӣ:

– **коркард карда шуд:** масъалаи функцияҳои ҷавобгарии ҳуқуқӣ ва шаклҳои амалисозии онҳо тибқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон бори аввал дар шакли комплексӣ дар доираи диссертатсияи номзадӣ баррасӣ карда шудааст;

– **пешниҳод шудааст:** хусусияти хоси функцияҳои ҷавобгарии ҳуқуқӣ маҷмуи самтҳои муҳими таъсиррасониро таркиб медиҳанд; таъсиррасонанда ба рафтору шуур, фаъолият ва муносибатҳои барандагони ҳуқуқ мебошанд; барои тамоми намудҳои ҷавобгарӣ хос мебошанд; мақсаду моҳияти иҷтимоии ҷавобгарии ҳуқуқиро ошкор мекунанд; тавассути функцияҳои пешниҳод карда шудааст;

– **исбот шудааст:** Моҳияти функцияҳои ҷавобгарии ҳуқуқӣ дар он ифода мегардад, ки тибқи имконияти фароҳамовардаи қонунгузорӣ шаклҳои амалисозии функцияҳои ҷавобгарии ҳуқуқӣ субъективӣ интиҳоб карда шаванд, ки дар муносибатҳои ҳуқуқии дахлдор риоя, истифода, иҷро ва татбиқи ҷавобгарии шахсро дар бар мегиранд. Иҷрои ҷавобгарии ҳуқуқӣ шаклҳои ихтиёрӣ ва маҷбуриро пайдо мекунад. Истифода, риоя, иҷро ва татбиқи чор шакли баробар ва муҳими амалисозии функцияҳои ҷавобгарии ҳуқуқӣ мебошанд;

– **ҷорӣ намудани:** меъёрҳои ҳуқуқии танзимкунандаи масъалаҳои вобаста ба қонунгузории маъмурий дар қатори принципҳо ва асоси ҷавобгарии маъмурий мафҳуми мақсади ҷавобгарии маъмурий муқаррар карда нашудааст. Хубтар мешавад, ки дар м. 22¹ КҲМ ҚТ мафҳуми мақсади ҷавобгарии маъмурий нишон дода шавад.

Аҳаммияти назариявии таҳқиқот бо он асоснок карда шудааст, ки: натиҷаҳои кори илмӣ дар он ифода меёбад, ки ҳулосаҳо ва пешниҳодоти дар натиҷаи таҳқиқоти диссертатсионӣ бадастомада барои ҳалли масъалаҳои назариявӣ ва амалӣ дар самти амалисозии функцияҳои ҷавобгарии ҳуқуқӣ

истифода карда шаванд. Таҳқиқоти пешниҳодшуда метавонад дар раванди таълими фанҳои назарияи давлат ва ҳуқуқ, проблемаҳои назарияи давлат ва ҳуқуқ, ҳуқуқи ҷиноятӣ, ҳуқуқи маданӣ, ҳуқуқи меҳнатӣ, ҳуқуқи маъмурий, ҳуқуқи конституционӣ, криминология ва ғ. ба таври васеъ ба кор бурда шавад.

Вобаста ба масъалагузори дар диссертатсия ҷойдошта самаранок ҷанбаҳои концептуалии илмҳои фалсафа ва назарияи фанҳои ҳуқуқӣ, ва ҳамзамон, дар таҳқиқот усулҳои илмии ҳуқуқшиносии муқоисавӣ, таҳлилий, усулҳои мушаххаси сотсиологӣ, криминологӣ, таърихӣ ҳуқуқӣ, таҳлили системавии сохторӣ истифода бурданд.

функсияи пешгирии ҷавобгари ҳуқуқӣ, самти таъсиррасонии меъёрҳои ҳуқуқӣ ба рафтори субъектони муносибатҳои ҳуқуқӣ мебошад, ки барои пешгирӣ ва маҳдуд намудани имкониятҳои воқеии содир намудани кирдорҳои зиддиҷамъиятӣ ва ҳуқуқвайронкунӣ равона гардидааст;

функсияи сазодиҳии ҷавобгари ҳуқуқӣ ва ҳамаи шаклҳои ҷавобгари ҳуқуқӣ, ки таъсири он бештар дар ҷавобгари ҷиноятӣ ва маъмурий равшантар ифода меёбад;

– **омӯхта шуданд:** амалисозии функсияи ҷубронсозии ҷавобгари ҳуқуқӣ ин тавассути меъёрҳои ҳуқуқӣ дар амал талофӣ намудани ҷуброни зарар аз кирдори мушаххаси зиддиҳуқуқӣ шахс, ҷамъият ва давлат расидаро дар назар дорад, ки дар ду шакл: ихтиёрӣ ва маҷбурий ба роҳ монда мешавад;

– **аз нав такмил додани** моддаҳои 14, 15 КМ ҚТ истиллоҳи «ҷуброни зиён». Дар моддаҳои 1117, 1195, 1197, 1208, 1210-1223 КМ ҚТ истиллоҳи «ҷуброни зарар» истифода шудааст. Пешниҳод карда мешавад, ки дар КМ ҚТ истиллоҳоти «ҷуброни зиён» ба «ҷуброни зарар» иваз карда шавад.

Аҳамияти натиҷаҳои бадастовардаи доктлаби дараҷаи илмӣ дар амалия, чунин тасдиқ карда мешаванд, ки: натиҷаҳои он метавонад дар раванди такмили қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон истифода шаванд, инчунин, дар фаъолияти мақомоти давлатӣ ва ташкилотҳои ҷамъиятӣ, ки ҳуқуқ ва манфиатҳои қонунии инсонро муҳофизат мекунанд, ба таври васеъ ба кор бурда шавад.

– **муайян карда шуданд,** ки функсияи тарбиявии ҷавобгари ҳуқуқӣ дар ҳама шаклҳои ҷавобгари ҳуқуқӣ амалӣ карда мешавад. Ҳангоми татбиқи ҷавобгари ҷиноятӣ он дар татбиқи ҷазо бо назардошти ҳолатҳои сабуқкунанда ва вазнинкунанда ва дигар ҷораҳои хусусияти тарбиявидошта ифода меёбад;

бо далели он ки дилхоҳ ҷиноят ба ҷабрдида зарар мерасонад, бештар мешуд, ки ҷарима ҳамчун ҷазои ҷиноятӣ на танҳо ба манфиати давлат, балки ба манфиати ҷабрдида низ равона карда мешуд. Дар ин асос, пешниҳод мегардад, ки дар санксияҳои қисми махсуси ҚЧ ҚТ ҷарима ҳамчун ҷазои ҷиноятӣ дар шакли 70/30 (яъне, 70%-и ҷарима ба манфиати давлат ва 30%-и он ба манфиати ҷабрдида ситонида шавад) муқаррар мегардид.

Дар моддаи 62 Кодекси меҳнати ҚТ истиллоҳи «ҷазои интизомӣ» истифода шудааст. Пешниҳод карда мешавад, ки дар Кодекси меҳнати ҚТ истиллоҳи ҷазои интизомӣ ба «муҷозоти интизомӣ» иваз карда шавад.

Баррасии эътимоднокии натиҷаҳои таҳқиқ нишон доданд, ки диссертатсионӣ ба таҳлили воқеъбинона ва ҳаматарафаи таҳқиқоти назариявӣ

ва амалӣ оид ба паҳлуҳои мухталифи функсияҳои ҷавобгарии ҳуқуқӣ ва шаклҳои амалисозии онҳо, таҳлили натиҷаҳо ва хулосаҳои дар илм пазируфташуда, мафҳумҳо, андешаҳо ва тавсияҳои назариявӣ амалии муаллиф, нуқтаҳои илмӣ таҳқиқот ва тавсияҳо, таҳқиқи ҳолати кунунӣ, дурнамо ва роҳҳои такмили қонунгузории кишвар оид ба масъалаи мазкур асос меёбад.

дар фаъолияти ҳуқуқэҷодкунӣ ҷиҳати такмили қонунгузории соҳавии кишвар, аз ҷумла қонунгузории ҷиноятӣ, маданӣ, маъмури, меҳнатӣ, конституцсионӣ ва ғ., метавон хулосаву пешниҳодоти таҳқиқотро вобаста ба масъалаи амалисозии функсияҳои ҷавобгарии ҳуқуқӣ истифода бурд;

бо асос гирифтани он ки мафҳуми ҷуброн, товон, талофӣ, зарар, зиён, хисорот дар қонунгузорӣ ба таври омехта муқаррар шудааст, беҳтар мешуморем, ки дар қонунгузории соҳавӣ ягонакунии мафҳумҳои ҳуқуқии мазкур ба роҳ монда шавад;

– **истифода шудаанд:** мафҳуми сазо ҳарчанд дар адабиёти ҳуқуқӣ ба таври мухталиф пешниҳод гардида бошад ҳам, истифодаи мафҳуми сазодиҳии ҷавобгарии ҳуқуқӣ қобили қабул мебошад. Функсияи сазодиҳии ҷавобгарии ҳуқуқӣ хоси ҳамаи шаклҳои ҷавобгарии ҳуқуқӣ мебошад, вале таъсири он бештар дар ҷавобгарии ҷиноятӣ ва маъмури равшантар ифода меёбад. Функсияи сазодиҳии ҷавобгарии ҳуқуқӣ дар шакли ихтиёрӣ ва маҷбури амалӣ карда мешавад. Мавриди зикр аст, ки функсияи сазодиҳии ҷавобгарии ҳуқуқӣ ба самаранокии функсияи тарбиявӣ замина фароҳам меорад. Сазо бояд ба қонун мувофиқат кунад, дар сурати мувофиқат накардан онро ё ноадолатона мешуморанд, ё барои расидан ба мақсадҳои ҷавобгарии ҳуқуқӣ нокифоя меҳисобанд.;

амалисозии функсияҳои ҷавобгарии ҳуқуқӣ аз намуди ҷавобгарӣ низ вобастагӣ дорад. Дар робита ба ҷавобгарии ҷиноятӣ ва маъмури амалисозии функсияҳои ҷавобгарии ҳуқуқӣ бештар хусусияти маҷбури мегирад. Аммо, ба намуди ҷавобгарии ҳуқуқии маданӣ ва интизомӣ, ҳам шакли ихтиёрӣ ва ҳам шакли маҷбури, хос мебошанд;

бо мақсади дуруст ба роҳ мондани адолати судӣ, осон кардани кори субъектони муҳофизати судӣ, татбиқи амиқи ҷавобгарии ҳуқуқӣ ва такмили қонунгузории кишвар беҳтар мешуд, ки дар қонунгузории ҷиноятӣ дар баробари мақсади ҷавобгарии ҳуқуқӣ, ҳамзамон, функсияҳои ҷавобгарии ҳуқуқӣ низ муқаррар карда мешуданд.

Саҳми шахсии доктараби дараҷаи илмӣ дар таҳқиқоти диссертатсия ба сатҳи навгонии илмӣ таҳқиқоти диссертатсия, нуқтаҳои илмӣ, ки ба ҳимоя пешниҳод мешаванд, мақолаҳои илмӣ, маърузаҳо дар конференсияҳои илмӣ-назариявӣ ҷумҳуриявӣ ва байналмилалӣ оид ба функсияҳои ҷавобгарии ҳуқуқӣ ва шаклҳои амалисозии онҳо асоснок карда мешавад. Ҳамзамон, масъалагузорӣ ва сабки диссертатсия саҳми шахсии муаллифро нишон медиҳанд.

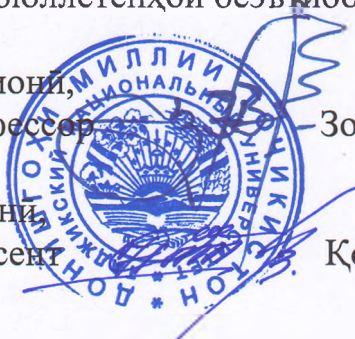
Дар маҷлиси Шурои диссертатсионӣ аз 18-уми феввали соли 2025 қарор қабул карда шуд, ки ба Ализода Исмоил Исмон дараҷаи илмӣ номзади

илмҳои ҳуқуқшиносӣ дода шавад.

Ҳангоми гузаронидани овоздиҳии пинҳонӣ дар шурои диссертатсионӣ аз 16 нафар аъзои Шурои диссертатсионӣ, ки бо Фармоиши Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 07 январи соли 2022, таҳти №16/шд (бо тағйири ҳайат аз 5 июли соли 2024 № 224/шд) тасдиқ гардидааст 15 нафар иштирок доштанд, ки аз онҳо 4 нафарашон докторони илм аз рӯи ихтисоси диссертатсияи баррасишаванда мебошанд. Аз 15 нафар аъзои Шурои диссертатсионии дар ҷаласа иштирокдошта, овоз доданд: ба тарафдорӣ додани дараҷаи илмии номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ 15 нафар, муқобил - нест, бетараф нест, бюллетенҳои безътибор - нест.

Муовини раиси Шурои диссертатсионӣ,
доктори илмҳои ҳуқуқшиносӣ, профессор Золотухин А.В.

Котиби илмии Шурои диссертатсионӣ,
номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ, дотсент Қодиров Н.А.

18 феввали соли 2025